

سنجش و اندازه‌گیری در آموزش از دور

دکتر مهران فرج‌اللهی دکتر فهیمه السادات حقیقی
دکتر رضا نوروززاده

«عضوهیئت علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری»

امروزه کتاب‌خوانی و علم‌آموزی، نه تنها یک وظیفه ملی، که یک واجب دینی است.^۱

مقام معظم رهبری

در عصر حاضر یکی از شاخصه‌های ارزیابی رشد، توسعه و پیشرفت فرهنگی هر کشوری میزان تولید کتاب، مطالعه و کتاب‌خوانی مردم آن مرز و بوم است. ایران اسلامی نیز از دیرباز تاکنون با داشتن تمدنی چندهزارساله و مراکز متعدد علمی، فرهنگی، کتابخانه‌های معتبر، علما و دانشمندان بزرگ با آثار ارزشمند تاریخی، سرآمد دولت‌ها و ملت‌های دیگر بوده و در عرصه فرهنگ و تمدن جهانی به‌سان خورشیدی تابناک همچنان می‌درخشد و با فرزندان نیک‌نهاد خویش هنرنمایی می‌کند. چه کسی است که در دنیا با دانشمندان فرزانه و نام‌آور ایرانی همچون ابوعلی سینا، ابوریحان بیرونی، فارابی، خوارزمی و ... همچنین شاعران برجسته‌ای نظیر فردوسی، سعدی، مولوی، حافظ و ... آشنا نباشد و در مقابل عظمت آنها سر تعظیم فرود نیاورد. تمامی این افتخارات ارزشمند، برگرفته از میزان عشق و علاقه فراوان ملت ما به فراگیری علم و دانش از طریق خواندن و مطالعه منابع و کتاب‌های گوناگون است. به شکرانه الهی، تاریخ و گذشته ما، همیشه درخشان و پر بار است. ولی اکنون در این زمینه در چه جایگاهی قرار داریم؟ آمار و ارقام ارائه‌شده از سوی مجامع و سازمان‌های فرهنگی در مورد سرانه مطالعه هر ایرانی، برایمان چندان امیدوارکننده نمی‌باشد.

کتاب، دروازه‌ای به سوی گستره دانش و معرفت است و کتاب خوب، یکی از بهترین ابزارهای کمال بشری است. همه دستاوردهای بشر در سراسر عمر جهان، تا آنجا که قابل کتابت بوده است، در میان دست‌نوشته‌هایی است که انسان‌ها پدید آورده و می‌آورند. در این مجموعه بی‌نظیر، تعالیم الهی، درس‌های پیامبران به بشر، و همچنین علوم مختلفی است که سعادت بشر بدون آگاهی از آنها امکان‌پذیر نیست. کسی که با دنیای زیبا و زندگی‌بخش کتاب ارتباط ندارد بی‌شک از مهم‌ترین دستاورد انسانی و نیز از بیشترین معارف الهی و بشری محروم است. با این دیدگاه، به‌روشنی می‌توان ارزش و مفهوم رمزی عمیق در این حقیقت تاریخی را دریافت که اولین خطاب خداوند متعال به پیامبر گرامی اسلام (ص) این است که «بخوان!» و در اولین

۱. پیام مقام معظم رهبری به مناسبت آغاز هفته کتاب ۷۲/۱۰/۴

سوره‌ای که بر آن فرستاده عظیم‌الشان خداوند، فرود آمده، نام «قلم» به تجلیل یاد شده‌است: «إِقْرَأْ وَ رَبُّكَ الْأَكْرَمُ. الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ» در اهمیت عنصر کتاب برای تکامل جامعه انسانی، همین بس که تمامی ادیان آسمانی و رجال بزرگ تاریخ بشری، از طریق کتاب جاودانه مانده‌اند.

دانشگاه پیام‌نور با گستره جغرافیایی ایران‌شمول خود با هدف آموزش برای همه، همه‌جا و همه‌وقت، به‌عنوان دانشگاهی کتاب‌محور در نظام آموزش عالی کشورمان، افتخار دارد جایگاه اندیشه‌سازی و خردورزی بخش عظیمی از جوانان جویای علم این مرز و بوم باشد. تلاش فراوانی در ایام طولانی فعالیت این دانشگاه انجام پذیرفته تا با بهره‌گیری از تجربه‌های گرانقدر استادان و صاحب‌نظران برجسته کشورمان، کتاب‌ها و منابع آموزشی درسی شاخص و خودآموز تولید شود. در آینده هم، این مهم با هدف ارتقای سطح علمی، روزآمدی و توجه بیشتر به نیازهای مخاطبان دانشگاه پیام‌نور با جدیت ادامه خواهد داشت. به‌طور قطع استفاده از نظرات استادان، صاحب‌نظران و دانشجویان محترم، ما را در انجام این وظیفه مهم و خطیر یاری‌رسان خواهد بود. پیشاپیش از تمامی عزیزانی که با نقد، تصحیح و پیشنهادهای خود ما را در انجام این وظیفه خطیر یاری می‌رسانند، سپاسگزاری می‌نماییم. لازم است از تمامی اندیشمندانی که تاکنون دانشگاه پیام‌نور را منزلگاه اندیشه‌سازی خود دانسته و ما را در تولید کتاب و محتوای آموزشی درسی یاری نموده‌اند، صمیمانه قدردانی گردد. موفقیت و بهروزی تمامی دانشجویان و دانش‌پژوهان عزیز آرزوی همیشگی ما است.

دانشگاه پیام‌نور

فهرست مطالب

پیشگفتار..... سیزده

فصل اول: کلیاتی درباره دانشگاه باز و از دور..... ۱

هدف کلی..... ۱

هدف‌های یادگیری..... ۱

۱-۱ مفاهیم و اصطلاحات مرتبط با آموزش باز و از دور..... ۱

۱-۱-۱ آموزش..... ۲

۲-۱-۱ یادگیری..... ۳

۳-۱-۱ آموزش از دور..... ۴

۴-۱-۱ یادگیری از دور..... ۵

۵-۱-۱ تعلیم از دور..... ۵

۶-۱-۱ آموزش توزیع شده..... ۶

۷-۱-۱ یادگیری منعطف..... ۶

۸-۱-۱ آموزش باز..... ۷

۹-۱-۱ یادگیری باز..... ۷

۱۰-۱-۱ یادگیری و آموزش مجازی..... ۸

۱۱-۱-۱ یادگیری و آموزش وب محور..... ۸

۲-۱ مفاهیم و اصطلاحات مترادف با دانشگاه باز و از دور..... ۸

۱-۲-۱ دانشگاه باز و از دور..... ۹

۲-۲-۱ دانشگاه همگانی..... ۱۰

۳-۲-۱ دانشگاه مجازی..... ۱۱

منابع فصل اول..... ۱۴

فصل دوم: شکل‌گیری دانشگاه باز و از دور..... ۱۵

هدف کلی..... ۱۵

هدف‌های یادگیری..... ۱۵

۱-۲ ضرورت و بستر شکل‌گیری دانشگاه باز و از دور..... ۱۵

۲-۲ دانشگاه باز و از دور جهان..... ۱۸

۱-۲-۲ دانشگاه باز و از دور انگلیس..... ۲۰

۲-۲-۲ دانشگاه باز و از دور هندوستان..... ۲۱

۲۲	۳-۲-۲ دانشگاه باز و از دور چین.....
۲۲	۴-۲-۲ دانشگاه باز و از دور ژاپن.....
۲۳	۵-۲-۲ دانشگاه باز و از دور کره.....
۲۳	۶-۲-۲ دانشگاه باز و از دور کانادا.....
۲۴	۷-۲-۲ دانشگاه باز و از دور ایالات متحده آمریکا.....
۲۵	۸-۲-۲ دانشگاه‌های آنلاین آمریکا.....
۲۶	۳-۲-۲ دانشگاه باز و از دور ایران.....
۲۸	۱-۳-۲ دانشگاه باز و از دور پیام‌نور.....
۳۲	۲-۳-۲ سایر دانشگاه‌ها.....
۳۳	منابع فصل دوم.....

۳۵	فصل سوم: طراحی آموزشی و عناصر سیستمی فرایند یاددهی-یادگیری دانشگاه باز و از دور.....
۳۵	هدف کلی.....
۳۵	هدف‌های یادگیری.....
۳۵	۱-۳ چرخه سیستمی نظام آموزش و یادگیری.....
۳۶	۲-۳ طراحی آموزشی فعالیت‌های عناصر سیستمی دانشگاه باز و از دور.....
۳۸	۳-۳ نکات موردنیاز طراحی آموزشی.....
۳۹	۴-۳ عناصر اصلی فرایند یاددهی-یادگیری دانشگاه باز و از دور.....
۳۹	۳-۴-۱ یادگیرنده از دور (دانشجو).....
۴۰	۳-۴-۲ یاددهنده از دور (دانشگاه / مدرس / مربی).....
۴۰	۳-۴-۳ محتوی یادگیری از دور.....
۴۱	۳-۴-۴ محیط آموزش و یادگیری از دور.....
۴۲	۳-۵ ویژگی‌های برنامه‌ریزی سیستمی دانشگاه باز و از دور.....
۴۴	منابع فصل سوم.....

۴۵	فصل چهارم: نظام ارزشیابی قرن ۲۱.....
۴۵	هدف کلی.....
۴۵	هدف‌های یادگیری.....
۴۶	۱-۴ اصطلاحات و مفاهیم.....
۴۶	۴-۱-۱ تعاریف لغوی ارزشیابی.....
۴۷	۴-۱-۲ تعاریف اصطلاحی ارزشیابی.....
۴۸	۴-۲ دیدگاه‌های ارزشیابی.....
۴۹	۴-۲-۱ ارزشیابی معادل با قضاوت حرفه‌ای.....
۴۹	۴-۲-۲ ارزشیابی معادل با عملکرد هدف‌های رفتاری.....
۴۹	۴-۲-۳ ارزشیابی معادل با تصمیم‌گیری.....

- ۴-۲-۴ ارزشیابی معادل با تعیین ارزش پدیده‌ها..... ۵۰
- ۴-۲-۵ ارزشیابی معادل با اندازه‌گیری..... ۵۰
- ۴-۳ متمایز بودن ارزشیابی از فرایند کیفیت، سنجش و اندازه‌گیری..... ۵۰
- ۴-۳-۱ متمایز بودن ارزشیابی از کیفیت..... ۵۰
- ۴-۳-۲ متمایز بودن ارزشیابی از سنجش..... ۵۱
- ۴-۳-۳ متمایز بودن ارزشیابی از نظارت..... ۵۱
- ۴-۳-۴ متمایز بودن ارزشیابی از اندازه‌گیری..... ۵۱
- ۴-۴ بستر اجتماعی، علمی و آموزشی شکل‌گیری نظام ارزشیابی..... ۵۱
- ۴-۵ تقسیم‌بندی ماداس از دوران‌های تاریخی ارزشیابی در آموزش..... ۵۳
- ۴-۵-۱ دوره زمانی اول: ۱۷۹۲-۱۹۰۰: دوران اصلاحات..... ۵۳
- ۴-۵-۲ دوره زمانی دوم: ۱۹۰۰-۱۹۳۰: کارایی و آزمون..... ۵۴
- ۴-۵-۳ دوره زمانی سوم: ۱۹۳۰-۱۹۴۵: دوره تایلیسم..... ۵۵
- ۴-۵-۴ دوره زمانی چهارم: ۱۹۴۵-۱۹۵۷: دوران مظلومیت و خاموشی..... ۵۶
- ۴-۵-۵ دوره زمانی پنجم: ۱۹۵۷-۱۹۷۲: دوران رشد و شکوفایی..... ۵۷
- ۴-۵-۶ دوره زمانی ششم: ۱۹۷۳-۱۹۸۳: دوران حرفه‌ای‌گرایی..... ۵۸
- ۴-۵-۷ دوره زمانی هفتم: از ۱۹۸۴ تا عصر حاضر: دوره بسط و یکپارچگی..... ۵۹
- ۴-۶ تحول مفهوم ارزشیابی از نظر تاریخی..... ۵۹
- ۴-۶-۱ دوره اول: (قبل از دهه ۱۹۵۰) دوره آغازین..... ۵۹
- ۴-۶-۲ دوره دوم: (دهه ۱۹۶۰) تعریف ارزشیابی بر اساس تجربه‌های کسب‌شده..... ۵۹
- ۴-۶-۳ دوره سوم: (دهه ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰) تعیین ارزش پدیده‌ها و قضاوت ارزشی..... ۶۰
- ۴-۶-۴ دوره چهارم: (دهه ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰) توافق ارزشی..... ۶۰
- ۴-۷ ارتباط علی ارزشیابی با وقایع تاریخی، اجتماعی و آموزشی..... ۶۰
- ۴-۸ سیر تکوینی ارزشیابی در ایران..... ۶۴
- منابع فصل چهارم..... ۶۶

- فصل پنجم: رویکردها و الگوهای پیشگام و نوین ارزشیابی در دانشگاه باز و از دور..... ۶۹
- هدف کلی..... ۶۹
- هدف‌های یادگیری..... ۶۹
- ۵-۱ الگوهای پیشگام نظام ارزشیابی در دانشگاه..... ۶۹
- ۵-۱-۱ الگوی ارزشیابی هدف محور..... ۷۱
- ۵-۱-۲ الگوی ارزشیابی مدیریت محور..... ۷۲
- ۵-۱-۳ الگوی ارزشیابی سیپ..... ۷۲
- ۵-۱-۴ الگوی ارزشیابی یو سی ال ای (U. C. L. A)..... ۷۴
- ۵-۱-۵ الگوی ارزشیابی مصرف‌کننده محور..... ۷۴

۷۶	۶-۱-۵ الگوی ارزشیابی تخصص محور.....
۷۷	۷-۱-۵ الگوی ارزشیابی اختلاف نظر متخصصان.....
۷۷	۸-۱-۵ الگوی ارزشیابی مشارکت محور و طبیعت گرایانه.....
۷۸	۹-۱-۵ الگوی ارزشیابی سیمایی.....
۷۹	۱۰-۱-۵ الگوی ارزشیابی پاسخگو.....
۸۲	۱۱-۱-۵ الگوی ارزشیابی روشنگر.....
۸۲	۱۲-۱-۵ الگوی ارزشیابی CIRO.....
۸۳	۱۳-۱-۵ الگوی ارزشیابی کرک پاتریک.....
۸۳	۱۴-۱-۵ الگوی ارزشیابی فیلیپ.....
۸۴	۲-۵ تقسیم بندی فلسفی هاووس از ارزشیابی.....
۸۵	۳-۵ تقسیم بندی الگوهای ارزشیابی از نظر شکل ارائه اطلاعات.....
۸۵	۴-۵ الگوهای نوین نظام ارزشیابی آموزشی در دانشگاه باز و از دور.....
۸۶	۱-۴-۵ عوامل مؤثر در شکل گیری الگوهای نوین ارزشیابی.....
۸۶	۲-۴-۵ الگوهای نوین نظام ارزشیابی در دانشگاه باز و از دور.....
۹۵	۳-۴-۵ متاتئوری (درخت ارزشیابی) آلکین و کریستی (۲۰۰۴).....
۹۶	۴-۴-۵ عناصر مشترک الگوهای ارزشیابی در دانشگاه باز و از دور.....
۹۷	منابع فصل پنجم.....
۱۰۱	فصل ششم: نظام سنجش و اندازه گیری دانشگاه باز و از دور.....
۱۰۱	هدف کلی.....
۱۰۱	هدف های یادگیری.....
۱۰۲	۱-۶ اصطلاحات و مفاهیم.....
۱۰۲	۱-۱-۶ اندازه گیری.....
۱۰۳	۲-۱-۶ آزمون و آزمون های پیشرفت تحصیلی.....
۱۰۴	۳-۱-۶ سنجش.....
۱۰۵	۲-۶ تحولات تاریخی سنجش و اندازه گیری.....
۱۰۶	۱-۲-۶ دوره های تکاملی سنجش.....
۱۱۰	۳-۶ تقسیم بندی حوزه های یادگیری برای سنجش و اندازه گیری.....
۱۱۱	۴-۶ حوزه شناختی.....
۱۱۱	۱-۴-۶ طبقه بندی بلوم از سطوح یادگیری در حوزه شناختی.....
۱۱۵	۲-۴-۶ بازنگری در طبقه بندی بلوم.....
۱۱۷	۳-۴-۶ طبقه بندی گانه از رفتارهای یادگیری.....
۱۱۹	۴-۴-۶ طبقه بندی مریل از اهداف یادگیری.....
۱۱۹	۵-۴-۶ طبقه بندی مارزانو و کندال (۲۰۰۷) از حوزه های یادگیری و دانش.....

۶-۴-۶	تقسیم‌بندی مارزانو و کندال از علم و دانش.....	۱۲۱
۶-۴-۷	ابزار رایج سنجش حوزه شناختی - آزمون.....	۱۲۲
۶-۴-۸	انواع آزمون‌ها با توجه به زمان اجرا (ورودی، تکوینی، پایانی).....	۱۲۴
۶-۴-۹	تمایز میان آزمون‌های ورودی، تکوینی، پایانی و تشخیصی.....	۱۲۷
۶-۴-۱۰	انواع آزمون با توجه به ملاک مورد استفاده.....	۱۲۷
۶-۴-۱۱	الگوهای مختلف آزمون‌های ورودی، تکوینی و پایانی.....	۱۲۸
۶-۴-۱۲	سنجش یادگیری با الگوی آزمون‌های غیر عینی.....	۱۳۴
۶-۴-۱۳	مراحل تهیه آزمون‌های ورودی، تکوینی و پایانی حوزه شناختی.....	۱۳۸
۶-۴-۱۴	ضرب دشواری سؤال‌های آزمون عینی.....	۱۴۳
۶-۴-۱۵	ضرب تمیز سؤال‌های آزمون‌های عینی.....	۱۴۵
۶-۴-۱۶	ضرب دشواری سؤال‌های آزمون غیر عینی-تشریحی.....	۱۴۶
۶-۴-۱۷	ضرب تمیز پیش و پس از آموزش.....	۱۴۷
۶-۴-۱۸	ضرب تمیز حد تسلط و غیر تسلط.....	۱۴۸
۶-۴-۱۹	تحلیل آزمون-نظریه سؤال پاسخ.....	۱۴۸
۶-۵	حوزه غیر شناختی - مهارتی و نگرشی.....	۱۴۹
۶-۵-۱	طبقه‌بندی کراتول، بلوم و ماسیا از حوزه عاطفی.....	۱۵۰
۶-۶-۱	طبقه‌بندی سیمپسون از حوزه روانی - حرکتی.....	۱۵۱
۶-۶-۱	ابزارهای سنجش یادگیری حوزه روانی-حرکتی و عاطفی.....	۱۵۲
۶-۷-۱	سنجش یادگیری با الگوی آزمون‌های عملکردی.....	۱۵۲
۶-۷-۱	تقسیم‌بندی گرانلاند (۱۹۹۸) از آزمون‌های عملکردی.....	۱۵۴
۶-۷-۲	نمونه فعالیت‌های واقعی منبع سنجش عملکردی.....	۱۵۴
۶-۷-۳	مراحل آزمون‌های عملکردی.....	۱۵۵
۶-۷-۴	روش‌های ثبت مشاهدات.....	۱۵۶
۶-۷-۵	تقسیم‌بندی نیتکو (۲۰۰۱) از سنجش عملکرد.....	۱۵۷
	منابع فصل ششم.....	۱۶۲

	فصل هفتم: نظام سنجش و اندازه‌گیری دانشگاه باز و از دور - سنجش برخط.....	۱۶۵
	هدف کلی.....	۱۶۵
	هدف‌های یادگیری.....	۱۶۵
	۱-۷ تعیین چهارچوبی برای سنجش یادگیری در دانشگاه باز و از دور.....	۱۶۶
	۲-۷ چشم‌انداز تاریخی سنجش یادگیری از دور.....	۱۶۷
	۳-۷ سنجش دانسته‌ها.....	۱۷۲
	۴-۷ جمع‌آوری شواهد و مدارک معتبر از یادگیری.....	۱۷۵
	۴-۷-۱ مدارک معیار محور.....	۱۷۶

۱۷۷	۲-۴-۷ مدارک ساختار محور.....
۱۷۹	۳-۴-۷ مدارک محتوی محور.....
۱۸۰	۵-۷ تعمیم عملکرد قابل مشاهده به عملکرد مشاهده نشده.....
۱۸۱	۱-۵-۷ چرا نمی توان مدارک و شواهد را تعمیم داد؟.....
۱۸۳	۲-۵-۷ فنونی برای افزایش قدرت تعمیم سنجش:.....
۱۸۶	۶-۷ طراحی برنامه سنجش.....
۱۸۷	۱-۶-۷ تعیین موضوع سنجش.....
۱۸۸	۲-۶-۷ محتوی سنجش در مهارت آموزی یا آموزش نظری.....
۱۹۴	۳-۶-۷ تحمیل اجباری قالب بندی آزمون.....
۱۹۵	۴-۶-۷ امنیت آزمون.....
۱۹۵	۷-۷ چگونگی تفسیر و استفاده از نتایج سنجش.....
۱۹۶	۱-۷-۷ شناسایی محورهای تفسیر عملکرد.....
۱۹۷	۲-۷-۷ انتخاب بهترین تفسیر.....
۱۹۸	۳-۷-۷ تعیین روش و استانداردهای سنجش.....
۲۰۰	۸-۷ مدیریت سنجش و آزمون نوشتاری در محیط برخط.....
۲۰۱	۱-۸-۷ ویژگی های مشترک نرم افزارها برای سنجش برخط.....
۲۰۶	۲-۸-۷ استانداردهایی برای نرم افزارهای آزمون سازی برخط.....
۲۰۸	۹-۷ سنجش تعاملات و همکاری برخط.....
۲۰۹	۱-۹-۷ فعالیت های جامعه یادگیرنده.....
۲۱۱	۲-۹-۷ مؤلفه های اصلی تعاملات گروهی.....
۲۱۴	۳-۹-۷ عوامل مؤثر در فعالیت های گروهی.....
۲۱۶	۴-۹-۷ نرم افزارهای یادگیری های گروهی.....
۲۱۷	۵-۹-۷ چهارچوب سنجش تعاملات و ارتباطات.....
۲۱۷	۱۰-۷ فنون و راهبردهای سنجش و اندازه گیری یادگیری برخط.....
۲۱۹	۱-۱۰-۷ راهبردهای سنجش برخط.....
۲۲۷	۲-۱۰-۷ مزایا و معایب فنون مختلف سنجش برخط.....
۲۳۰	۱۱-۷ چالش سنجش و اندازه گیری برخط- تقلب الکترونیکی و سرقت ادبی.....
۲۳۱	۱-۱۱-۷ تعاریف لغوی و مفهومی.....
۲۳۳	۲-۱۱-۷ دلایل رشد عدم صداقت تحصیلی.....
۲۳۵	۳-۱۱-۷ ابزارهای تقلب سستی، الکترونیکی و از دور.....
۲۳۹	۴-۱۱-۷ شیوه های تقلب الکترونیکی.....
۲۴۵	۵-۱۱-۷ تحقیقات قبلی در خصوص تقلب الکترونیکی.....
۲۴۹	۶-۱۱-۷ راهکارهای وفاداری علمی - عدم سرقت علمی.....
۲۴۹	۷-۱۱-۷ نظریه ها، راهکارها و توصیه هایی برای کاهش تقلب در آزمون.....

منابع فصل هفتم.....	۲۶۵
فصل هشتم: الگوی مفهومی آزمون دانشگاه باز و از دور.....	۲۶۹
هدف کلی.....	۲۶۹
هدف‌های یادگیری.....	۲۶۹
۸-۱ ضرورت داشتن الگوی مفهومی آزمون در دانشگاه باز و از دور.....	۲۷۰
۸-۲ الگویی‌ری آزمون‌های دانشگاه باز و از دور بر مبنای تعریف سیستمی الگو.....	۲۷۱
۸-۳ الگوهای رایج آزمون در دانشگاه باز و از دور.....	۲۷۴
۸-۳-۱ دانشگاه باز و از دور کره.....	۲۷۵
۸-۳-۲ دانشگاه باز و از دور پاکستان.....	۲۷۶
۸-۳-۳ دانشگاه باز و از دور کوئینزلند استرالیا.....	۲۷۶
۸-۳-۴ دانشگاه باز و از دور ایران.....	۲۷۶
۸-۴ چالش‌ها و مشکلات آزمون‌های چهارگزینه‌ای الکترونیکی.....	۲۷۷
۸-۵ راهکارهای مقابله با مشکلات آزمون‌های چهارگزینه‌ای دانشگاه باز و از دور.....	۲۸۰
۸-۶ رویکرد آزمون‌سازی حرفه‌ای.....	۲۸۰
۸-۷ الگوی مفهومی آزمون دانشگاه باز و از دور.....	۲۸۳
۸-۸ عناصر و چهارچوب نظری الگوی مفهومی آزمون‌های دانشگاه باز و از دور.....	۲۸۴
۸-۸-۱ فلسفه و رسالت آزمون.....	۲۸۴
۸-۸-۲ اهداف آزمون.....	۲۹۰
۸-۸-۳ تدوین و طراحی آزمون.....	۲۹۴
۸-۸-۴ اجرای آزمون.....	۳۰۴
۸-۸-۵ ارزیابی آزمون (تصحیح، تحلیل و بازخورد).....	۳۰۷
منابع فصل هشتم.....	۳۱۱

پیشگفتار

یادگیری ویژگی خستگی ناپذیر، مداوم و ارزشمند انسان‌ها است. در محیط‌های آموزشی، قابلیت اندازه‌گیری و سنجش یادگیری برجسته می‌باشد. بحث درباره سنجش یادگیری موضوع جدیدی نیست. احتمالاً قدمت سنجش یادگیری از ادبیات مربوط به آن بیشتر است.

رفتارهای یادگیری فردی و سازمانی به موازات رشد نسل‌های مختلف آموزش باز و از دور و اختراع کامپیوتر (۱۹۴۸) و اینترنت (۱۹۶۸)، در مراکز آموزشی و دانشگاه‌ها بشدت دگرگون گشته و تحولی در ابعاد مختلف سنجش پدید آورده است. آموزش الکترونیکی پدیده جدیدی است که به واسطه کاربرد انواع رسانه، فناوری اطلاعات و ارتباطات در مراکز آموزشی، دفاتر کار و منازل، فرصت‌های متعددی را برای یادگیری رسمی و غیررسمی ایجاد می‌کند. متأسفانه رویکردهای سنجش در نظام نوین دانشگاهی از رویکردهای نظام سنتی پیروی کرده و بسنده به سنجش اهداف آموزشی می‌کند. از آنجاکه با وقوع هر پدیده جدید لازم است که ارزش آن نیز مشخص گردد، سنجش یادگیری باز و برخلاف به افق‌های تازه‌ای نیاز دارد. چشم‌اندازهایی که نقش فناوری و رسانه را در برنامه درسی مشخص کرده و یادگیری، تعاملات و ارتباطات را در این محیط مورد سنجش همه‌جانبه با راهبردهای نوین قرار دهد.

برای شفاف‌سازی فرایند سنجش و اندازه‌گیری در دانشگاه باز و از دور مباحث این کتاب در هشت فصل تدوین شده است. سه فصل اول کلیاتی را در خصوص تعاریف و اصطلاحات، بستر تاریخی و فرایند طراحی آموزشی در دانشگاه باز و از دور مورد بررسی قرار داده است. پنج فصل بعدی اختصاصاً موضوعات و مباحث ارزشیابی، سنجش و اندازه‌گیری را مطرح کرده است.

فصل اول کتاب در یک قسمت مفاهیم و اصطلاحات مترادف با آموزش باز و از دور را به تفکیک معرفی کرده تا همپوشانی آن‌ها در متون مختلف آشکار شود. در قسمت دوم مفاهیم مترادف با دانشگاه باز و از دور بررسی شده است.

فصل دوم به شکل‌گیری دانشگاه باز و از دور در سه قسمت پرداخته است. قسمت اول ضرورت تاریخی و بستر شکل‌گیری دانشگاه باز و از دور و قسمت دوم به‌طور خلاصه به معرفی دانشگاه باز و از دور در تعدادی از کشورهای جهان پرداخته است. در این قسمت رشته‌های تحصیلی تعدادی از دانشگاه‌های آنلاین و برخط به همراه آدرس اینترنتی آن‌ها معرفی شده‌اند. در قسمت سوم تاریخچه شکل‌گیری دانشگاه باز و از دور در ایران و فعالیت‌های دانشگاه پیام‌نور به‌عنوان تنها متولی دانشگاه باز و از دور ایران به‌طور خلاصه بررسی شده است.

فصل سوم به طراحی آموزشی پرداخته است. در این فصل در ابتدا چرخه سیستمی نظام آموزشی بررسی و سپس طراحی آموزشی فعالیت‌های عناصر سیستمی مطرح شده‌اند. نکات موردنیاز طراحی آموزشی قسمت بعدی را تشکیل داده است. چهارعنصر اصلی نظام آموزشی در دانشگاه باز و از دور شامل: یادگیرنده از دور، یاددهنده یا سازمان آموزشی از دور، محتوی از دور و محیط آموزش از دور معرفی و ویژگی‌های آن‌ها به تفکیک در قسمت آخر فصل ارائه شده است.

فصل چهارم اختصاص به نظام ارزشیابی دارد. در این فصل ابتدا اصطلاحات و مفاهیم ارزشیابی سپس دیدگاه‌های ارزشیابی و تمایز فرایند ارزشیابی از سایر فرایندها مطرح شده است. بستر اجتماعی، علمی و آموزشی شکل‌گیری نظام ارزشیابی با تقسیم‌بندی دوره‌های هفتگانه تاریخی قسمت بعدی این فصل را تشکیل می‌دهد. بعد از تقسیم‌بندی چهارگانه مفهومی ارزشیابی، ارتباط علی فعالیت‌های ارزشیابی با وقایع تاریخی، اجتماعی و آموزشی بررسی شده‌اند. انتهای فصل به سیر تکوینی ارزشیابی در ایران پرداخته است.

فصل پنجم به پیروی از فصل چهارم در دو قسمت عمده الگوهای ارزشیابی را معرفی کرده است. قسمت اول به معرفی پانزده الگوی پیشگام و اولیه ارزشیابی نظام سنتی آموزش پرداخته و سپس دو نوع دسته‌بندی الگوهای ارزشیابی از نظر هاوس و از منظر شکل ارائه اطلاعات ارائه داده است. قسمت دوم به معرفی هیجده الگوی نوین

(برای اولین بار) ارزشیابی در نظام آموزش باز و از دور پرداخته است و عناصر مشترک آن‌ها را در جدولی ارائه داده است. مباحث این قسمت جدید می‌باشد و برای اولین بار در این کتاب ارائه می‌شود.

فصل ششم نظام سنجش و اندازه‌گیری یادگیری دانشگاه باز و از دور را به‌طور مفصل بررسی کرده است. در ابتدا اصطلاحات آزمون، اندازه‌گیری و سنجش تعریف شده‌اند و سپس سیر تاریخی و تکاملی سنجش‌ازدوران تست‌های استاندارد تا دوران پاسخگویی به محیط موردبررسی قرارگرفته‌اند. در قسمت بعدی حوزه‌های سه‌گانه یادگیری به تفکیک بررسی شده‌اند. حوزه شناختی با طبقه‌بندی بلوم، گانیه، مریل و طبقه‌بندی مارزانو که در سال ۲۰۰۷ از حوزه شناختی به عمل‌آورده است و ابزارهای سنجش و اندازه‌گیری این حوزه به‌خصوص آزمون‌های مختلف عینی و غیر عینی به‌طور مفصل بررسی شده‌اند. مراحل سه‌گانه طراحی، فرایند و فراورده آزمون‌های حوزه شناختی به همراه ضرایب دشواری و تمیز هر دو نوع آزمون این حوزه نیز در ادامه توضیح داده شده‌اند. حوزه غیر شناختی روانی/حرکتی با ابزار سنجش آزمون‌های عملکردی و حوزه عاطفی با ابزار پرسشنامه برای شناخت بهتر فرایند سنجش یادگیری در انتهای این فصل بررسی شده‌اند.

فصل هفتم نظام سنجش برخط را مورد مطالعه قرار داده است. در ابتدا چهارچوبی برای سنجش برخط معرفی شده است. سپس ضمن بررسی چشم‌انداز تاریخی، سنجش دانسته‌ها و طرق جمع‌آوری شواهد معتبر یادگیری به بحث گذاشته شده است. برای تعمیم عملکرد مشاهده‌شده به عملکرد مشاهده نشده طراحی برنامه سنجش بررسی شده تا توانایی تفسیر نتایج به دست آید. مدیریت سنجش نوشتاری قسمت بعدی این فصل است که مورد مطالعه قرار گرفته است. تعاملات به‌عنوان عنصر اصلی یادگیری گروهی در سنجش برخط از وزنه زیادی برخوردار است که در ادامه فصل به آن پرداخته شده است. در قسمت بعدی راهبردهای مختلف سنجش، مزایا و معایب هر کدام معرفی شده است. بزرگ‌ترین چالش سنجش برخط با عنوان تقلب الکترونیکی در آزمون‌ها و سرقت ادبی در انجام تکالیف از مطالب انتهایی این فصل است که تعاریف، شیوه‌ها و راهبردهای ممانعت از آن بررسی شده است.

فصل هشتم به ارائه الگوی مفهومی برای فرایند آزمون‌سازی پرداخته است. در این فصل ابتدا ضرورت داشتن الگوی مفهومی و دلایل الگوپذیری آزمون‌های دانشگاه باز و از دور بر اساس ویژگی‌های نظام آموزش باز و از دور مطرح و چالش‌های الگوی رایج آزمون‌های چهارگزینه‌ای الکترونیکی پرداخته تا بستری برای ارائه الگوی مفهومی فراهم شود. در انتهای فصل عناصر پنج‌گانه الگوی مفهومی آزمون معرفی و برای هر عنصر سه شاخص تعریف شده است.

نویسندگان

۱۴۰۰

فصل اول

کلیاتی درباره دانشگاه باز و از دور

هدف کلی

آشنایی با کلیات دانشگاه باز و از دور

هدف‌های یادگیری

انتظار می‌رود پس از خواندن این فصل بتوانید:

۱. مفاهیم و اصطلاحات آموزش باز و از دور را تبیین نمایید.
۲. تفاوت و تشابه مفاهیم و اصطلاحات آموزش باز و از دور را بیان کنید.
۳. مفاهیم و اصطلاحات مترادف با دانشگاه باز و از دور را تبیین نمایید.
۴. تفاوت و تشابه دانشگاه باز و از دور با دانشگاه همگانی و مجازی را بیان کنید.
۵. انواع یادگیری و انواع آموزش را نام ببرید و تعریف کنید.

۱-۱ مفاهیم و اصطلاحات مرتبط با آموزش باز و از دور

محافل علمی و دانشگاهی در کاربرد اصطلاحات علمی در زمینه رویکرد نوین آموزشی باقابلیت انعطاف زمان و مکان، موفق عمل نموده‌اند. اصطلاحاتی مانند: آموزش از دور، آموزش باز، آموزش همگانی، تعلیم از دور، یادگیری از دور، یادگیری باز، یادگیری الکترونیکی، یادگیری توزیعی، یادگیری مجازی، یادگیری مبتنی بر وب، عملاً و گاهاً

مترادف یکدیگر به کار می‌روند و فضای توصیف موضوعات را مخدوش می‌سازند. بر همین اساس دانشگاه باز، از دور، همگانی و مجازی نیز در کاربرد لغوی هم‌پوشانی دارند. لازم است نگاه و بررسی ریشه‌ای به واژگان این حوزه شود. تحقیقات اواخر قرن بیستم حکایت از حدود دویست هزار عنوان با عبارت یادگیری از دور، حدود صد و ده هزار مورد با عبارت آموزش از دور، بیست و هفت هزار مورد با عبارت یادگیری باز و هزار و هفتصد مورد با عبارت آموزش باز می‌کند که برای توصیف آموزش از دور به‌کاررفته است (کیگان^۱، ۲۰۰۰: ۵۶). برای جلوگیری از این ابهامات تا جایی که امکان دارد باید این اصطلاحات را از هم تفکیک و درجای مناسب خود به‌کاربرد تا بر اساس آن به توصیف درستی از دانشگاه باز و از دور برسیم.

۱-۱-۱ آموزش

منظور از آموزش، روش منظم برای یادگیری است. دوباوا^۲ (۱۹۷۶) آموزش را مرتب و منظم کردن دقیق محیط فراگیر به‌منظور دستیابی به نتایج موردنظر در وضعیت‌های مشخص تعریف نموده است. آلن گانیه^۳ (۱۹۸۵) آموزش را روند حل مسئله می‌نامد که هدف از آن تسهیل یادگیری فراگیران است. واتکینس^۴ (۱۹۹۱: ۲) آموزش را فراهم نمودن فرصت‌هایی برای یادگیری دانش آموزان تعریف نموده است. با توجه به اصول و قواعدی که برونر و گانیه و گلیسر برای آموزش در نظر گرفته‌اند، آموزش مجموعه تصمیمات و اقداماتی است که یکی پس از دیگری اتخاذ می‌گردند و هدف از آن‌ها دستیابی هرچه بیشتر فراگیران به اهداف آموزشی می‌باشد (فردانش، ۱۳۸۰: ۱۴). با این ویژگی‌ها آموزش فعالیتی است که از قبل طرح‌ریزی می‌گردد و کنش متقابلی را بین دانشجویان و اساتید و سایر افراد درگیر در برنامه آموزشی ایجاد می‌کند. آموزش نوعی تعامل میان استاد و دانشجو برای درک مطلب، فهم متقابل و رسیدن به برخی آگاهی‌ها می‌باشد (کیگان، ۱۹۹۳: ۱۹). آموزش باهدف ارتقاء آگاهی‌های دانشجویان انجام می‌شود و تبادل پیچیده اطلاعات و آگاهی‌های اجتماعی را افزایش می‌دهد. آموزش با یادگیری‌های مختلفی که در طول زندگی روزمره انجام می‌شود فرق دارد. آموزش ابزار یادگیری محسوب می‌گردد

1. Keegan, Desmond

2. Doboys

3. Elen gune

4. Watkins, B. L.

و زیرمجموعه‌ای از یادگیری تلقی می‌گردد که در عین استقلال، کاملاً با یکدیگر در ارتباط می‌باشند. یادگیری هدف است و آموزش وسیله‌ای برای رسیدن به این هدف می‌باشد. ممکن است که آموزش به هدف منتهی نگردد و یادگیری را در پی نداشته باشد (زارع، ۱۳۸۷: ۹).

۱-۲ یادگیری

از یادگیری تعاریف متعددی به‌عمل آمده است. معروف‌ترین تعریف یادگیری از کیمبل^۱ می‌باشد. کیمبل یادگیری را فرایند منظم تغییرات نسبتاً پایداری می‌داند که در رفتار بالقوه انسان‌ها رخ می‌دهد و در نتیجه تمرین تقویت می‌گردد (هرگنهان^۲، ۱۹۸۸: ۱۸). کیمبل یادگیری را تغییر بر اثر تجربه می‌داند و یادگیری‌های موقتی و خوگیری را به‌عنوان نوعی تغییر رفتار موقتی با عمر کوتاه تلقی می‌کند (همان). مان^۳ یادگیری را هر نوع تغییر در رفتار می‌داند که از تجربه نتیجه می‌شود و حاصل تغییرات فیزیکی نمی‌باشد (شعاری نژاد، ۱۳۶۲). وودورث اعتقاد دارد که یادگیری آن نوع فعالیتی است که در فعالیت‌های بعدی و آینده فرد مؤثر است (زارع، ۱۳۸۷: ۱). یادگیری تنها یک سری وقایع نیست بلکه فرایند فرهنگی و مداوم است که به محیط یادگیری بها می‌دهد و دامنه وسیع آن چیزی بیش از تعلیم و آموزش را در بر می‌گیرد. یادگیری، نظامی واقعی و جستجو گرایانه با بدنه دانشی و مبتنی بر تجربه می‌باشد. در این راستا، یادگیری واقعی تنها به‌منزله کسب اطلاعات و دانش جدید تلقی نمی‌گردد بلکه یادگیری واقعی زمانی اتفاق می‌افتد که فعالیت‌هایی را که قبلاً توانایی انجام آن نبود از طریق کسب علوم و فنون جدید جنبه علمی و کاربردی پیدا کنند. همه یادگیری‌ها ممکن است در رفتار یادگیرنده ظاهر نگردد، بالقوه در یادگیرنده باقی بماند و در زمان لازم مورد استفاده قرار گیرد. آنچه که در رفتار فرد بروز می‌نماید عملکرد وی محسوب می‌گردد؛ بنابراین یادگیری فراتر از رفتار و عملکرد می‌باشد (زارع، ۱۳۸۷: ۴). ریچارد بیچ^۴ (۱۹۷۸) اعتقاد دارد که «یادگیری کشف مطالبی است که می‌دانیم، انجام دادن و بکار بستن و آشکار ساختن مطالبی است که

1. Kimble
2. Hergenhahn, B. R.
3. Munn
4. R. Beech

می‌دانیم. درحالی‌که آموزش، یادآوری مطالب به دیگران است مطالبی که می‌دانیم و عمل می‌کنیم. لذا همگی ما یک آموزنده، یک مدرس و یک عمل‌کننده هستیم».

اصطلاح آموزش (دانش و مهارتی که توسط فرایند یادگیری توسعه‌یافته و کسب می‌شود) با واژه یادگیری (فرایند و تجربه برای کسب علم دانش و مهارت) علیرغم تعاریف جداگانه علمی، اغلب در رویکرد آموزش از دور مترادف یکدیگر به کار می‌روند. در ابتدای شکل‌گیری رویکرد آموزش از دور، واژه «دور» به پراکندگی بعد و مسافت جغرافیایی و پراکندگی زمانی اطلاق می‌شد، اما بر طبق نظریه مور^۱ و فرهاد صبا^۲ فاصله زمانی و مکانی که امروزه بین یادگیرنده و یاد دهنده وجود دارد فاصله جغرافیایی نمی‌باشد بلکه فاصله روان‌شناختی است (صبا، ۲۰۰۳). فناوری این امکان را فراهم ساخته که پیام‌های آموزشی از طریق برقراری ارتباط بین عناصر درگیر فرایند آموزش (مدرس/ دانشجو، دانشجو/ دانشجو، محتوی/ مدرس، محتوی، مدرس/ مدرس) با کمک واسط و شبکه در فواصل جغرافیایی کم و یا بدون فاصله جغرافیایی منتقل گردند. بدین ترتیب بین این عناصر فاصله تراکشنی وجود دارد. بر این اساس می‌توان آموزش و یادگیری از دور را تعریف نمود.

۱-۱-۳ آموزش از دور

آموزش از دور نوعی فاصله تراکشنی و روان‌شناختی است که محیط آن از سازمان‌دهی منعطف و آزاد برخوردار است. آموزش از دور یک فرصت افزوده در کنار آموزش‌های رسمی است که فراگیر محوری آن بیش از معلم محوری است. کیگان (۱۹۹۳) آموزش از دور را روشی می‌داند که فراگیر مسئول یادگیری خویش است و نیازی به تعامل آموزشی و رویاروی با معلم ندارد. با یک نگرش سیستمی می‌توان آموزش از دور مراکز آموزشی (دانشگاه باز و از دور^۳) را نوعی یادگیری طراحی‌شده دانست که معمولاً در مکانی متفاوت از محل تدریس رخ می‌دهد و مستلزم تکنیک‌های خاص طراحی دوره درسی و آموزش و همچنین روش‌های خاص ارتباطی با ابزارهای الکترونیکی به همراه تدارکات خاص سازمانی و مدیریتی می‌باشد (کرسلی و مور^۴، ۱۹۹۶). کیگان (۲۰۰۰: ۵۱)

1. Moor

2. Saba, Farhad

3. Open Distance University (OPU)

4. Kresley & Moor

آموزش از دور را چه در مفهوم عام و چه در مفهوم خاص، برنامه رسمی آموزشی می‌داند که جهت اخذ مدرک رسمی ارائه می‌شود و مناسب برای دانشجویانی است که تمایل ندارند یا قادر نمی‌باشند و یا امتناع می‌کنند که در دانشگاه برای یادگیری شرکت کنند.

۱-۱-۴ یادگیری از دور

یادگیری از دور یک سیستم آموزشی است که دانشجویان را به منابع علمی متصل می‌نماید. این سیستم، فرصت‌های آموزشی را فراهم می‌سازد تا متقاضیانی که در مؤسسات آموزشی عمومی شرکت نمی‌کنند ولی توانایی دریافت مطالب علمی را دارند، بتوانند مانند بقیه دانشجویان تحصیلات خود را ادامه دهند. یادگیری از دور در آغاز مبتنی بر محتوی چاپی صورت می‌گرفت، اما امروزه، مبتنی بر سیستم ماهواره‌ای، کنفرانس‌های ویدئویی و یا شبکه جهانی وب صورت می‌گیرد. این محیط یادگیری با کمک فناوری‌های پیشرفته دانش نرم، می‌تواند یادگیری مادام‌العمر را به یک واقعیت تبدیل کند و همانند نظام سنتی، تغییرات نسبتاً پایدار را در رفتار بالقوه و بالفعل دانشجویان ایجاد نماید. استقلال در یادگیری، مسئولیت‌پذیری، کنکاش و تعاملات خودانگیخته از ویژگی‌های برجسته یادگیری از دور نسبت به یادگیری کلاسی است. این ویژگی‌ها تضمین‌کننده کیفیت، عمق و پایداری یادگیری می‌باشند. در کنار برنامه‌های رسمی یادگیری از دور، یادگیری پنهان، نهفته و خلاق نیز شکل می‌گیرد.

۱-۱-۵ تعلیم از دور

تعلیم از دور اشاره به آموزش‌های مرتبط با حرفه و شغل خاص دارد که در حین انجام کار و یا قبل از انجام کار در مدت‌زمان کوتاهی به اتمام می‌رسند. هر برنامه تعلیمی، یک جزء آموزشی دارد و اکثر برنامه‌های آموزشی تأثیرات و ابعاد تعلیمی دارند (کیگان، ۲۰۰۰: ۵۴). تمرکز اصلی تعلیم از دور روی آموزش‌های ضمن خدمت کارکنان، کارمندان و شاغلین جهت به‌روزرسانی حرفه آنان می‌باشد. در دهه ۱۹۹۰، شبکه بین‌المللی تعلیم از دور سازمانی در شرکت‌های بزرگی مانند آی. بی.ام آمریکا و تله کام آلمان، کار تعلیم صدها کارمند شعبات مختلف را بر عهده گرفت. اخیراً دوره‌های علوم کامپیوتری ماکروسافت نیز بر همین اعتبار گواهینامه‌های بین‌المللی معتبر صادر می‌کند. درنهایت تعلیم از دور هر برنامه‌ای را که به پیشرفت شغلی و حرفه‌ای افراد کمک کند، در برمی‌گیرد.

۱-۱-۶ آموزش توزیع شده

آموزش توزیعی یا توزیع شده نام دیگری است که مترادف با یادگیری توزیعی و یادگیری از دور به کار می‌رود. هر نوع فرایند آموزشی که همه و یا اغلب قسمت‌های آن به وسیله فرد یا گروهی جدای از مکان دانشجو هدایت شود، همه و یا بیشتر ارتباطات دانشجویان و مدرسین رویکرد سنتی را در برداشته باشد و دانشجویان را از طریق منابع چاپی و یا الکترونیکی هدایت کند، درواقع، آموزش را بین دانشجویان توزیع می‌کند. بحث پیرامون یادگیری توزیعی در مقابل یادگیری از دور در سال ۱۹۹۹ در امریکا آغاز و نامی معمولی و رایج در فعالیت‌های روزانه مردم است (کیگان، ۲۰۰۰: ۵۵). طرفداران این اصطلاح، پست الکترونیکی و کنفرانس‌های از دور را عامل توزیع یادگیری می‌دانند. آن‌ها اعتقاد دارند که این ابزار همانند پست و وسایل سمعی و بصری آموزش از دور عمل می‌کنند. علیرغم این استدلال، باید توجه داشت که شکل ظاهری در وقوع یادگیری دخالت ندارد بلکه فرایند عصبی و روانی درگیر در یادگیری (خواه چهره به چهره خواه از دور) عامل وقوع یادگیری است.

۱-۱-۷ یادگیری منعطف

یادگیری منعطف از اوایل دهه ۱۹۹۰ در اسناد سیاست‌های دولتی مشاهده و مورد پشتیبانی قرار گرفت. براند^۱ (۱۹۹۳) در کتاب خود «یادگیری از دور و منعطف» از این اصطلاح حمایت نموده و توضیح داده است که یادگیری منعطف فرد را قادر می‌سازد که در هر زمان (به لحاظ ساعت، مدت، تکرار) و به هر طریقی که می‌خواهد (روش‌های متعدد یادگیری) و آنچه را که می‌خواهد (انتظارات فرد از یادگیری) یاد بگیرد (کیگان، ۲۰۰۰: ۶۱). در نظام سنتی کمتر شاهد این گونه آموزش‌ها و یادگیری‌ها می‌باشیم اما اصول یادگیری منعطف ممکن است در یادگیری سنتی و از دور نیز به کار آید. به عبارتی یادگیری منعطف در کلاس‌های سنتی نیز کاربرد دارد و انعطاف‌پذیری، ویژگی خاص رویکرد آموزش از دور نمی‌باشد. در حال حاضر انگلستان و استرالیا یادگیری منعطف را در سیستم آموزشی خود به‌طور گسترده به کار می‌برند. این نوع یادگیری بیشتر بر جنبه‌های اجتماعی یادگیری تکیه دارد و هدف آن درگیر ساختن تمامی دانشجویان در فرایند یادگیری تا تحقق کامل اهداف